

9
L. D. B. V.

IO. LOCKI
SVBLESTAS
DE
RATIONE
SENTENTIAS

AVSPICIIIS
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
PRINCIPIS REGII ATQVE ELECTORALIS
DN. FRIDERICI AVGVSTI
PRAESIDE
M. CHRISTLIEB GOTTWALD
WABST, DRESD.

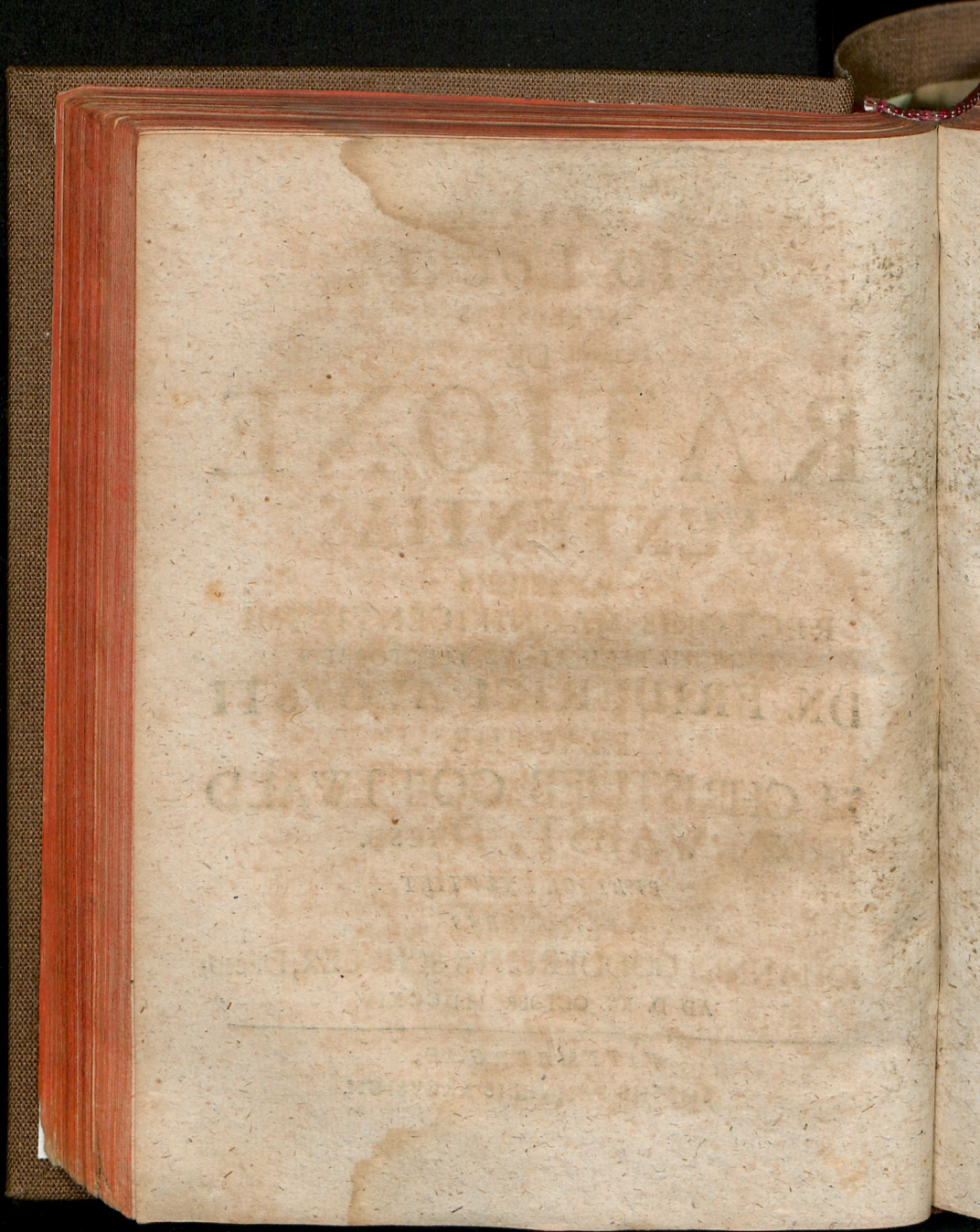
PVBLICE EXCVTIET

RESPONDENS

IOHANNES GODOFREDVS SCHÜLER, DRESD.

AD D. XX. OCTOBR. MDCCXIV.

VITEMBERGAE,
FORMIS SAMVELIS KREVSIGIL

I. N. I.

§. I.

Emo, opinor, adeo Rei Literariae rudis est, qui nomen Io. Lockii ignoret; Scripta enim quamplurima edidit, non, uti aiunt, de triuio, sed quae Auctoris ingenium, et iudicii praestantiam, satis superque produnt. Utinam modo a sententiis nouis, insolitisque, pro eo, ac par est, ubique se temperasset, sic minus haberet inuidiae, et plus exultationis. Sed quod subinde praestantia experiuntur ingenia, ut, quo feruntur, impetum sustinere, aut sufflaminare nequeant, idem Lockius suo, quam maxime, exemplo comprobat.

§. II. Nolo nunc in iis recensendis esse prolixior, nec animus iam est, controuersiam illam exponere, quam cum Eduardo Stillingfleetto habuit, cui

de Socinianismo suspectus uidebatur, occasionem praebente libro, quem de *Rationabilitate Religionis Christianae* inscripserat. Quo iure, quae in iuria, nunc non disputo, quamuis non negem, eum de Ratione talia scribere, quae ex Socinianorum desumpta esse pharetris, non immerito quis suspicetur. Placet nunc quaedam saltem in medium asferre, quae ad eius, de *Intellectu Humano*, libros, pertinent. Qui nostri conatus uel ideo haud sunt culpandi, quod isti libri omnium nunc manibus teruntur.

§. III. Atque inde simul non leue capere indicium possumus, quanti isti libri aestimentur. Ita enim illi eruditorum consecuti sunt applausum, et calculos, ut, cum Anglice sint conscripti, Galli pariter eosdem in suam, qua utuntur, linguam transferendos curauerint. Quid? quod latine etiam prostant, ut a pluribus euolui possint. Taceo frequentes editiones, quibus excusi sunt, inter quas recentissima est Lipsiensis, quae minoris est pretii, eamque ob causam laudem meretur, si modo maior cura in emendandis uitiis fuisset posita.

§. IV. Interim utut multa eximie dicta esse haud negem, quae frustra apud alios quaeruntur, fatendum tamen est, in his non pauca dari, quae obelum, et censuram forsitan grauiorem merentur.

Duas

Duas tantum, reliquis missis, hypotheses commemoro, quarum altera principia concernit innata, altera Rationis, cum reuelatione, comparisonem. Et de istis quidem ita differit, ut nixus Peripateticorum, de anima, tanquam tabula rasa, principiiis, omnem cognitionem a sensatione, et experientia repetat, et ita omnia principia innata inficietur. Quae in sententia etsi adstipulantes sibi habeat Rudigerum, Gundlingium, alios; non desuere tamen, qui, iustis instructi rationibus, hypothesin hanc, periculo non carentem, proscripserunt. Ex quibus, praeter Dn. D. Förschium, laudasse hic locorum sufficiat Virum, de Ecclesia immortaliter promeritum, et faxit DEVS! quam diutissime merentem, Dn. D. V. E. Loescherum, peculiari, quam sub auspiciis Professionis Theologicae habuit, Oratione, cui addi Praenotiones eius poterunt.

§. V. Altera sententia, quam in praesenti oppugnandam sumpsi, his absoluitur momentis, quae L. IV. cap. XVIII. leguntur.

(I.) Posse neminem, diuino spiritu afflatum, per reuelationem aliis nouas quasuis ideas simplices impertiri, quas non ipsi per sensationem aut reflexionem prius sunt adepti.

(II.) Veritates easdem, quas per rationem, atque ideas naturales assequimur, nobis per reuelationem aperiri atque tradi pariter posse. In quibus tamen

rationi maiorem certitudinem uindicat, ita, ut ea proscribere non uereatur, quae clarae, et distinctae, cognitioni nostrae contradicunt. Quorsum refert Propositionem illam: Idem corpus in duobus simul locis esse.

(III.) Distinguit inter cognitionis obiecta, quorum quaedam ratio, nullo facultatum naturalium usu, attingit, alia uero assequitur. Priora sunt proprie fidei appellanda dogmata, tanquam supra rationem posita. Posteriora autem non uno sese modo habent, alia enim ratio assequitur certo, alia probabiliter tantum. In his reuelationem praefert rationi, cui tamen potestatem tribuit iudicandi de reuelationis diuinitate. In illis unice ratio regnat.

§. VI. Facile unusquisque deprehendet, multa hic esse, quae Philosophiae Cartesianae originem debent. Haec enim cum quaedam philosophemata afferret, quae non obscure reuelationi essent contraria, istas de rationis, prae reuelatione, praestantia, et certitudine, quaestiones, et lites peperit. Nam quamuis Cartesius uideri uellet reuelationem anteferre rationi, eius tamen asseclae ulterius progressi sunt. Hinc illa *ἐγκλήματα*. Rationem in rebus naturalibus magis esse audiendam, quam reuelationem. Rationem et reuelationem uno, eodemque modo, et ordine, sese habere. Rationem
certi-

certitudine superare reuelationem. Reuelationis ueritatem, et diuinitatem, iudicandam esse ex ratione. Reuelationem datam esse ad corrigendam rationem aberrantem, adeoque recte eandem rationis, et philosophiae, ministrandici posse. Quae a Lud. Meiero, Wolzogenio, Weyenio, H. A. Roellio, Henr. Hulfio, aliis, in medium adducta memini. Interim non desunt ex Cartesianis, qui mitiorem tenentes sententiam, rationi non quidem maiorem, eandem tamen certitudinem tribuunt. Quos inter merito Petrus Allinga, Burmannus, et alii, erunt referendi.

§. VII. Non ergo nouum est, quod in praesenti confutandum sumimus, sed nouo tantum σχήματι indutum. Omnia enim ad haec duo momenta reuocari possunt. Vnum est, an in rebus, quarum ex ratione clarae et distinctae sunt ideae, maior sit ratio, quam reuelationis, certitudo? Alterum, an rationis sit de Scripturae diuinitate, et ueritate, iudicare, adeo, ut ne quidem pro reuelatione haberi debeat, quod cum distinctis clarisque rationis ideis conciliarinequit?

§. IIX. Opposuit se Lockio, uir non minoris ingenii, Petrus Poiretus, in peculiari, qui inscribitur: *Fides et Ratio collatae*, libro. Ex qua controuersia uidere licet, quomodo et in excessu, et in defectu sententiae oppositae saepe numero peccent. Quam
enim

enim Lockius nimis euehit rationem, hanc Poi-
retus nimis deprimit, Fanaticismo, et Enthusia-
simo, cuius dudum a Tirio, et aliis, insimulatus est,
indulgens. Quare ut hi scopuli euitari eo re-
ctius possent, edidit Io. Wolfgangus laegerus,
Theologus Tubingensis, *Iudicium sine affectu de*
duobus Aduersariis Io. Lockio, et Petro Poireto,
eorumque pugna de Ratione, et Fide. Quod for-
ma disputationis prodiit Tubingae A. M. D. CC.
VII. laegero addi poterit Dn. D. Io. Franciscus
Buddeus, in Theol. Mor. P. I. cap. I. Sect. 2. §. 21.
et 23.

§. IX. Antequam nostrum, qualecunque,
afferamus iudicium, opus erit de ratione dispi-
cere, quae non uno accipi modo solet. Sumi-
tur enim mox subiectiue, pro facultate, quam
homo habet, ratiocinandi, unum cum alio com-
ponendi, unum ex alio inferendi, unum ab alio
distinguenti. Quae facultas, etsi Intellectui pro-
pria est, Intellectum tamen totum non exhaurit.
Id quod unusquisque facile deprehendet, si mo-
do in se descenderit, ut ut non negem, dari non-
nullos, qui rationem eandem cum intellectu faci-
ant. Qui tamen uel *συνοδοχικῶς* censendi sunt
loqui, uel rationem, in sensu paululum laxiore,
accipere. Postmodum sumitur obiectiue, pro
principiis, natura notis, siue sint ea innata, siue
ab

ab obiectis demum externis, sed naturali Intellectus facultate, hausta et petita. Hae sunt communiores acceptiones, quarum tamen neutra in praesenti quaestione a Lockio speciatim attenditur, cui ratio, quam fidei contradistinguit, nihil est aliud, quam assensus propositioni ob euidenciam datus. Ita enim eandem describit l. c. §. 2. *Ratio mihi nihil esse uidetur quam certitudinis inuentio aut probabilitatis propositionum ceu ueritatum, quas mens attingit per deductiones ab Ideis, quas ex naturalium facultatum usu, uel, quod idem sonat, per sensationem aut reflexionem assecuta est.* Nec est, quod penitus hanc acceptionem uelimus proscribere, quam, nisi me omnia fallant, nostrates etiam Theologi suo modo probant. Interim priores duae, a nobis commemoratae, excludi hic nec possunt, nec debent. Nam ipse Lockius naturalium facultatum usum requirit. Assensus autem nititur potissimum principiis clari, et euidencibus.

§. X. Quibus praestructis, dicimus: (1) *Ratio, subiectiue considerata, sua se praestantia quam maxime commendat.* Per hanc enim a brutis, quibus post Pythagoram, aliosque, male nuper rationem tribuit Ienkinus Thomasius, distinguimur. Haec est illud ipsum instrumentum, quo ueritatem in obiectis latitantem, eruimus, et quantum fieri

B potest

potest, feliciter assequimur. Nam frustra sunt, qui Intellectum pro facultate tantum habent passiva, et qui ita existimant, non possunt aliter, quin in Fanaticismum tandem se praecipites dent, quod suo nos edocuit exemplo Petrus Poiretus. Is enim ut ostendat, quo pacto perceptio idearum fiat, nescio quae, effluvia, ex DEO, Intellectui intime praesente, prodeuntia, sibi fingit.

§. XI. Interim tamen (II) *multis obnoxia est imbecillitatibus.* Christianis eo minus de assertionis huius ueritate dubitare licet, quo clariora de Peccato Originis in sacris literis extant testimonia. Quod cum in locum Imaginis Diuinae successit, uoluntatem non modo, sed et Intellectum infecit, ut ille nunc ignorantiae, erroribus, aliisque uitiiis sit obnoxius. Nec ullus, opinor, erit, qui non ipse talia subinde experiatur, si quando in re quadam, siue inquirenda, siue inuenienda, occupetur. Laudabilem hic praestiterunt operam Franciscus Sanchez, nec non Hirnheimius, quorum tamen uterque maiori dignus laude esset, si tantum auream, quae ubique placet, mediocritatem tenuisset. Taceo, quae in hanc rem scripsit Makenzeus, tanti a Graeuio necnon Raetenbeccio habitus, ut iterata eundem editione fuerint dignati.

§. XII. Ex his nunc (III) liquidum est, quid de certitudine rationis sit iudicandum. Scilicet
quin

quin ratio certo aliquid assequatur, dubitare nos non finit eius praestantia, supra adstructa, quae etsi inclinata sit per lapsum, emendationem tamen recipit, et in obiectis, supra eius sphaeram haud positis, eo gaudet uigore, ut ista intelligere, et apprehendere possit. Quod nemo temere negauerit, nisi Fanaticismi Patronus. Hanc enim *δύναμιν* relinquere debebat Intellectui Supremum Numen, ne homo haberet, quod in ignorantiae, aut errorum quaecumque patrocinium obuerteret. Non ergo de certitudine, in se considerata, sermo esse potest, sed de eius gradibus, respectu nempe habito ad reuelationem, utrum scilicet ratio, an uero reuelatio maiorem certitudinem praestet? Atque ita non possumus non illam tribuere reuelationi.

§. XIII. *Causa, cur id asseram, haec est. Ratio nostra admodum est corrupta, multisque laborat imperfectionibus, unde et saepius grauisime hallucinatur. Contra reuelatio est a DEO, de quo persuasus sum, quod nec fallat, nec fallere adeo etiam possit, quicquid Cartesiani, et in his Lud. Wolzogenius, contendunt. Quare unusquisque facile intelligit, maiorem dari certitudinem in illis, quae reuelationis sunt, minorem uero in iis, quae beneficio instrumenti, adeo corrupti, et in multis grauius aberrantis, demum sunt eruenda.*

§. XIV. Quodsi igitur de mente, ac sententia reuelationis liquido constet, ab huius omnino partibus stare tenemur, nec par est, eandem ad rationis detorquere siue captum, siue praescriptum. Bene est, quod ipse Lockius obiecta fidei hic excipiat, si modo copiosius ea de re exposuisset, ut unusquisque intelligere posset, quantopere sententia eius a Tolandi, aliorumque sublevis hypothesebus distaret. Recte quoquefacit, quando reuelationi primas praeratione tribuit, in iis rebus, quas probabiliter saltem ratio assequitur. In reliquis, quae ex ratione euidenter innotescunt, caute procedendum est, idque eo magis, quia nobis non semper interior rei natura, et essentia, adeo liquido constat. Hinc fieri potest, ut nos uel in rei causam excitemus, quae tamen uera non est, uel aliquid clarum, distinctumque, esse arbitremur, quod minime omnium ita sese habet.

§. XV. Absit interim, ut rationem reuelationi contrariam dicamus, quae fuit quondam sententia Dan. Hoffmanni, Wilhelmi Schillingii, Io. Schraderi, nec non Io. Mülleri, istis argumentorum ponderibus a Cornelio Martini, Io. Caselio, Alberto Grauero, Iacobo Martini, aliisque, oppugnata, ut mirer, potuisse ex recentioribus, Virum ceteroquin eruditissimum, Petrum Baelium

Baelium crambem hanc recoquere. Hic enim perpetuum uidetur Theologiam inter et Philosophiam finxisse bellum, quod tamen ita praestat^r ut rationem mox nimium euehat, mox dieteriis quibusdam proscindat. Possemus argumenta eius sub quaecumque examen reuocare, nisi id solide iam praestitisset Illustris Leibnizius, in Praefat. ad librum Gallico idiomate conscriptum: *Essais de Theodiceé*. Quaedam saltem breuiter afferemus, ut quid tota de re sit sentiendum, habeamus perspectum. Est quidem, non nego, rationis de contradictoriis dispicere; Cum uero ratio non semper in omnipotentiam Diuinam penetret, absit, ut sese reuelationi obiiciat. Recte enim ex nostratibus dixit iudiciosissimus Theologus Hülsemannus: **DEVM** posse contradictoria facere, et materialiter, et formaliter talia, non quidem in se, quae Cartesianorum est opinio, sed in respectu ad nostrum Intellectum, qui propter suam imbecillitatem, et quos agnouit, limites iudicium ferre nequit, quid **DEVS** per omnipotentiam suam, eandemque independentem, et infinitam, praestare possit, uel non possit. Hinc contradictionem illi inuoluere uidetur, quae nulla est. Quare sitalem deprehendat pugnam, reuelationem inter et rationem, suam potius profiteatur ignorantiam, aut alio atque alio respectu rem perpendat, et aestimet,

met, atque sic, opinor, mox clara erit, omnisque
exspirabit contradictio.

§. XVI. Haec si ponderasset Lockius, ab
stinuisset, credo, ab exemplo, quod affert de
corpore uno, in pluribus locis. Non nouum qui-
dem illud est, sed iam pridem a Religionis istius,
cui adstipulatur, sociis adductum. Hinc eo minus
illum fugere poterant, quae nostrates semper re-
gesserint. Verbo: Corpus consideratur non iuxta
consuetum naturae cursum, sed in respectu, ad su-
pernaturalem, et infinitam Dei omnipotentiam,
per quam hoc fieri posse credimus, si reuelatio
accedat, et claris id luculentisque, quae absque
insigni detorsione aliter intelligi nequeunt, uer-
bis proloquatur. Quid? quod Leibnizius ex prin-
cipiis id declarare physicis uoluerit. Cuius uiri
ingenium etsi nemo non admiretur, malumus ta-
men ab iisdem abstinere. Nobis allegasse sufficit
diuinam omnipotentiam, per quam hoc, reuela-
tione teste, effici omnino potest, quamuis modum
ignoremus. Lateat is, nam rei ipsius ueritatem
eius ignorantia non infringit. Multa sunt in foro
physico, quae nos quotidie intuemur, sed cum
illorum dandae sunt rationes, tales saepe nume-
ro afferuntur, prae quibus eruditiores malunt
ἐπιτοχὴν amplecti. Proscribunt Cartesiani quali-
tates Peripateticorum occultas: Ast quam mul-
ta

ta, bone Deus! in illorum inuentis, effatis, ac sententiis adhuc sunt incerta, quae passim ab aliis notantur, et proscribuntur. Nonne igitur hominis est, revelationi, quae a DEO profecta, fidem potius habere, quam ad decempedam eius omnia exigere?

§. XVII. Sed nunc quaestio eo dilabitur nostra, unde sciam, uere a DEO profectam esse reuelationem? Hic enim Lockius, cum aliis, quos supra nominauimus, rationem unice audiendam esse dicitur. Ast gratis haec dicuntur. Suppetunt enim alia argumenta. Ipsa reuelatio sufficit diuinitati suae adstruendae. Haec uim habet de sua ipsius ueritate homines conuincendi. DEVS enim, a quo proficiscitur reuelatio, non mera uerba loquitur, sed uerba, in quibus Spiritus est, et uita, quae *δυνάμεις* gaudent, et efficacia. Atque sic suauiter iuxta et potentissime ad assensum, reuelationi praebendum, permouere homines potest. Quam efficaciam Lockius uidetur inficiari, cuius quippe ne uerbulo quidem, quod facere debebat, mentionem iniicit. Vnde mirum non est, quod in toto hoc argumento minus reuerenter philosophatus sit. Pluribus persequi haec possem, si modo falcem liceret in alienam immittere messem. Videant de istis uberius Theologi, qui Scripturae efficaciam aduersus Rathmannum, Fanaticosque homi-

homines, nec non alios, idoneis argumentandi rationibus adstruxerunt.

§ XVIII. Atque ita, ut ego arbitror, sententiis Lockianis neruus incisus est. Ex quibus tantum desumi responsionis poterit, quantum ad retundendas reliquas obiectiones fatis est. Nam *πρώτον Φεῦδος*, quod Lockium in hanc perduxit sententiam, illud est, quod efficaciam reuelationis, aut internum, quod Theologi nominant, Spiritus S. testimonium non satis perpenderit uideatur. Hoc enim uilipendere plerumque istiusmodi fursuris homines solent. Id quod Io. Clerici pariter exemplo constat, quem non indocte ab Immanuele Praelo oppugnatum esse memini. Nos hic subsistimus, DEumque ueneramur, uelit ille reuelationem, quam nobis concessit, saluam semper tectamque ab hominum maleferiatorum insultibus conseruare, ne unquam norma careamus, quam in rebus, ad fidem, moresque pertinentibus, sequamur.

T A N T V M!

01 A 6731

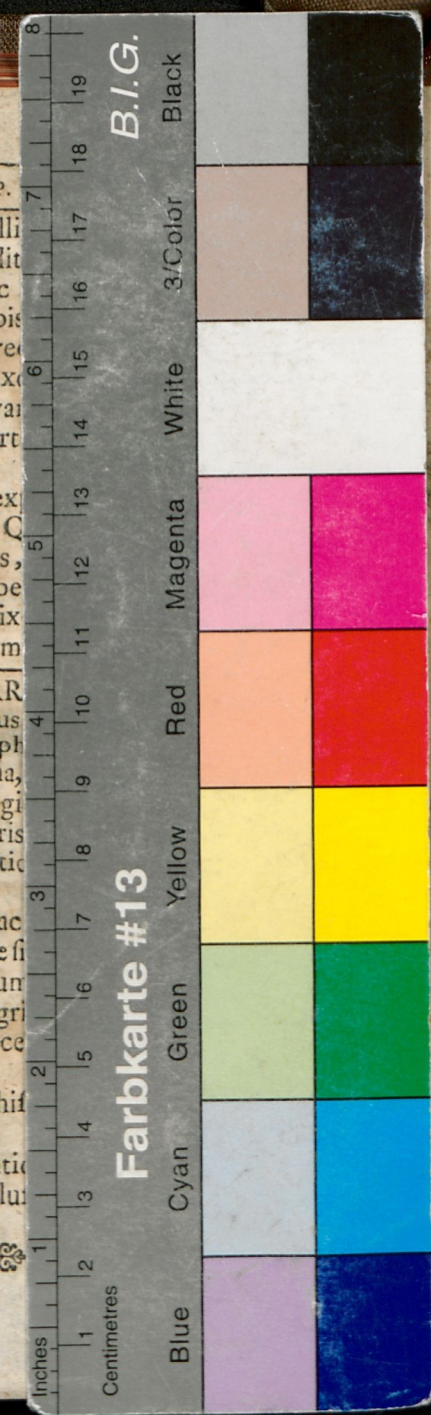
ULB Halle

3

004 122 828

9

Q. D. B. V.

IO. LOCKI

SVBLESTAS

DE

RATIONE
SENTENTIAS

AVSPICIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI

PRINCIPIS REGII ATQVE ELECTORALIS

DN. FRIDERICI AVGVSTI

PRAESIDE

M. CHRISTLIEB GOTTWALD

WABST, DRESD.

PVBLICE EXCVTIET

RESPONDENS

IOHANNES GODOFREDVS SCHÜLER, DRESD.

AD D. XX. OCTOBR. MDCCXIV.

VITEMBERGAE;

FORMIS SAMVELIS KREVSIGIL

